

جرم حفاری غیرمجاز در مکان های تاریخی

تالیف

پروین کاظمی سنجانی

انتشارات قانون یار

۱۳۹۶

سرشناسه	۱: تاملیمی سنجانی، بیژن، ۱۳۶۷ -
عنوان قراردادی	۲: ایران، قوانین و احکام Iran, Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	۳: جرم حفاری غیرمجاز در مکان‌های تاریخی: تألیف: بیژن کاظمی سنجانی
مشخصات نشر	۴: تهران: انتشارات قانون بار، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	۵: ۱۲۸ ص.
شابک	۶: ۹۷۸-۶۰۰-۸۷۹۶-۴۸-۰
وضعیت فهرست نویسی	۷: قیاً
موضوع	۸: حفاری‌ها (باستان‌شناسی) -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	۹: Excavations (Archaeology) -- Law and legislation -- Iran
موضوع	۱۰: محوطه‌های تاریخی -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	۱۱: Historic sites -- Law and legislation -- Iran
موضوع	۱۲: محوطه‌های تاریخی -- ایران -- نگهداری و مرمت
موضوع	۱۳: Historic sites -- Conservation and restoration -- Iran
موضوع	۱۴: آثار تاریخی -- نگهداری و مرمت -- قوانین و مقررات کیفری -- ایران
موضوع	۱۵: Antiquities -- Collection and preservation -- *Law and legislation -- Criminal provisions --
رده بندی کنگره	۱۶: ۳۷/۴۷۶۵ KMH
رده بندی دیویی	۱۷: ۹۲
شماره کتابشناسی ملی	۱۸: ۲۰۱۹۲

جرم حفاری غیرمجاز در مکان های تاریخی

تألیف: بیژن کاظمی سنجانی

ناشر: قانون بار

ناظر فنی: محسن فاضلی

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۱۰۰ جلد

قیمت: ۱۶۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۷۹۶-۴۸-۰

مرکز فروش: تهران، میدان انقلاب، خ منیری جاوید، پلاک ۹۲

تلفن: ۶۶۹۷۳۹۶۰ کتابفروشی رسولی (چراغ دانش سابق)

فهرست مطالب

مقدمه	۹
بخش اول	۱۱
سیاست جنایی ایران در قبال جرم حفاری و کاوش غیرمجاز در محوطه‌های تاریخی	۱۱
فصل اول: تحلیل مفهوم و ارکان جرم حفاری و کاوش	۱۲
فصل دوم: انواع سیاست جنایی در قبال جرم حفاری و کاوش	۳۸
بخش دوم	۷۹
راهکارهای پیشگیری از جرم حفاری و کاوش در محوطه‌های تاریخی	۷۹
فصل اول: پیشگیری کیفری	۸۰
فصل دوم: پیشگیری غیر کیفری	۱۰۰
فهرست منابع	۱۳۲

مقدمه

واقعیت این است که علی‌رغم ارزش معنوی فراوان این آثار، آنها همواره در معرض صدمه و غارت قرار می‌گیرند. حتی پاره‌ای جرایم باعث می‌شوند که آثار تاریخی یا به کلی نابود شوند یا بر اثر اقدامات غیر کارشناسانه به شکل و ماهیت این آثار لطمه وارد شود. برای مقابله با چنین اعمالی در قوانین کشورهای مختلف تعدی به آثار ملی جرم شناخته شده است. جامعه بین‌المللی نیز از این موضوع غافل نمانده و قراردادهای بین‌المللی مهمی در این زمینه به تصویب رسیده است که از جمله این قوانین در سطح بین‌المللی می‌توان به کنوانسیون‌های ۱۹۷۰ (اتخاذ تدابیر برای ممنوع کردن و جلوگیری از ورود و صدور و انتقال مالکیت غیر قانونی اموال فرهنگی) و ۱۹۷۲ (حمایت میراث فرهنگی و طبیعی جهان) همچنین قطعنامه ونیز، منشور آتن و ... اشاره کرد. کشور ایران با دارا بودن عناصر فرهنگی و هنری والا که جاذبه‌های گردشگری فراوانی را ایجاد کرده و در میان ده کشور برتر دارای جاذبه‌های گردشگری قرار گرفته است، از زمان‌های دور مأمع سودجویانی بوده است که با هدف سرقت آثار تاریخی یا به این کشور نهاده‌اند. تمدن کهن ایران که گنجینه گرانبهایی از تمدن شرقی را در خود دارد سال‌های سال شاهد حفاری‌ها، خروج غیرقانونی آثار خود بوده است. تاراجی که در نهایت، قانونگذار را مجبور ساخت تا مجازات‌های ویژه‌ای را برای سارقان و تخریب‌کنندگان آثار فرهنگی وضع کند. این امر سبب شده که توجه به حمایت از میراث فرهنگی اهمیت دو چندانی بیابد. نخستین گام‌های مربوط به قانونمند کردن میراث فرهنگی، در سال ۱۳۰۹ هجری شمسی با تصویب قانون راجع به حفظ آثار ملی برداشت شد. اگرچه در سال ۱۳۱۱ با تصویب نظامنامه اجرایی این قانون، این حرکت تداوم یافت ولی متأسفانه در زمینه قانونگذاری و یا اصلاح قوانین حوزه میراث فرهنگی تا سال ۱۳۴۷ هیچ اتفاق دیگری روی نداد. در سال ۱۳۴۷ با تصویب ماده ۱۲۷ مکرر قانون مجازات عمومی که به امر میراث فرهنگی پرداخته شد نکات جدید و مثبتی وارد قوانین این حوزه شد. تا سال ۱۳۵۷ یعنی تا پیش از انقلاب اسلامی، ماده ۱۲۷ مکرر قانون مجازات عمومی تنها قانون جزایی لازم‌الاجرا در زمینه میراث فرهنگی در کشور ایران به شمار می‌رفت. با پیروزی انقلاب اسلامی شورای انقلاب لزوم حفظ و توجه به میراث فرهنگی را مد نظر قرار داد و با تصویب لایحه قانونی جلوگیری از

حفاری‌های غیرمجاز در سال ۱۳۵۸ عملاً اقبال نظام انقلابی را به امر میراث فرهنگی نشان داد. تصویب دو ماده ۴۶ و ۴۷ از قانون مجازات اسلامی در سال ۱۳۶۲ که به میراث فرهنگی اختصاص داشت این حوزه را نیز مشمول قوانین اسلامی گردانند. کاستی‌ها و نارسایی‌هایی که در بخش‌هایی از این ماده به چشم می‌آمد در بازنگری مجدد این قانون در سال ۱۳۷۵ به حداقل رسید. ضمن آن که نکات جدید مطرح شده در این بازنگری میزان توجه قانونگذاران را به اهمیت میراث فرهنگی نشان داد. در سال ۱۳۷۹ ماده واحده قانون ضرورت اخذ مجوز برای ساخت، خرید و فروش، نگهداری، تبلیغ و استفاده از دستگاه فلزیاب و پس از آن قانون مجازات ابدی در سال ۱۳۹۲ به تصویب رسید، که البته در این قانون، در مواد مربوط به جرایم میراث فرهنگی تغییری صورت پذیرفته است. یکی از جرایم رایج علیه میراث فرهنگی و آثار باستانی حفاری و کاوش غیرمجاز در محوطه‌های تاریخی باستانی به قصد به دست آوردن اموال تاریخی فرهنگی است که متأسفانه امروزه با تولید و ساخت وسایل و ابزار فلزیاب و گنج یاب ارتکاب این عمل رایج‌تر شده و عاملان آن از سرعت، دقت و وسعت فوق العاده‌ای برخوردار شده است. این جرم، باعث ورود آسیب و ایجاد تخریب در محوطه‌های تاریخی شده و گاه آثار جبران‌ناپذیری را به بار می‌آورد. در بخش اول این پایان‌نامه سیاست جنایی ایران در قبال جرم حفاری و کاوش تحت عناوین سیاست جنایی تقنینی، قضایی، اجرایی و مشارکتی مورد بررسی قرار گرفته است و در بخش دوم راهکارهایی تحت عناوین راهکارهای کیفری و غیرکیفری برای پیشگیری از بزه مذکور ارائه شده است. پیشگیری از وقوع جرم حفاری و کاوش غیرمجاز و سایر جرایم علیه میراث فرهنگی نه تنها مستلزم وجود قوانین کافی و عملکرد درست دستگاه‌های قضایی و دولتی است، بلکه ایجاد آگاهی و نگرش درست در میان مردم درباره ارزش تاریخی و فرهنگی این آثار و تأثیری که میراث ارزشمند در شناخت هویت و فرهنگ مردم هر کشوری دارد می‌تواند به پیشگیری از ارتکاب هرچه بیشتر این جرایم بیانجامد.